

Vroeger is bijzonder!

🕒 **Duur** 45 tot 60 minuten (afhankelijk van verwerking en kringmomenten)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen ontdekken wat erfgoed is door kennis te maken met oude voorwerpen en verhalen van vroeger. Ze leren dat sommige dingen uit het verleden belangrijk zijn voor mensen en bewaard blijven omdat ze een verhaal vertellen. De les bevordert verwondering, vergelijken van toen en nu – en het belang van herinneringen.

Verbindende leergebieden

- Oriëntatie op tijd en geschiedenis
- Kunsthoudende oriëntatie (tekenen, verbeelden, naspelen)
- Taalontwikkeling (gesprek, luisteren, woordenschat)
- Burgerschap (zorg en respect voor het verleden)

Kerdoelen

Burgerschap

- 2 Diversiteit – Leerlingen herkennen en waarderen onderlinge verschillen.
- 4 Maatschappelijke betrokkenheid – Leerlingen oefenen actief burgerschap en sociale verantwoordelijkheid.
- 6 Maatschappelijke vraagstukken – Leerlingen verkennen de invloed van uitsluiting en verbondenheid.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen luisteren naar verhalen over vroeger.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen vertellen over voorwerpen of herinneringen.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen verbeelden wat zij geleerd hebben.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken een kunstwerk rondom 'mijn herinnering'.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren het verhaal achter voorwerpen en tradities.

Mens en maatschappij

- 5 Historische ontwikkelingen – Leerlingen leren over het verleden en de betekenis ervan voor nu.
- 11 Omgeving van de school – Leerlingen ontdekken dat het verleden zichtbaar is in de leefomgeving.

Benodigdheden

- Oude en nieuwe voorwerpen (telefoon, kleding, boekje, speelgoed)
- Foto of voorwerp van vroeger van thuis (indien mogelijk)
- Knutselmateriaal: papier, potloden, stiften, lijm, scharen
- Tafel of hoek voor 'museumtentoonstelling'
- Handpop of knuffel (voor introductie)
- Voorbeeldplaatjes van dingen van vroeger en nu

Introductie voor de leerkracht

Voor kleuters is 'vroeger' een spannend en abstract begrip. Ze leren het verleden vooral kennen via tastbare voorbeelden: oude foto's, verhalen van opa of oma, een oud voorwerp. Deze les maakt gebruik van hun natuurlijke nieuwsgierigheid om een basis te leggen voor waardering van erfgoed.

Maak het thema levendig en tastbaar door oude spullen in de klas te brengen en verhalen te koppelen aan voorwerpen. Stimuleer leerlingen om te vergelijken, te vragen, te luisteren en na te denken over waarom iets belangrijk is – voor hen, voor anderen of voor de wereld. Creëer een veilige ruimte waarin herinneringen en verhalen gekoesterd worden. Niet elke leerling zal thuis toegang hebben tot erfgoed, dus laat ook fictieve of symbolische voorwerpen toe.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen richten samen een klein museum in met bijzondere voorwerpen van vroeger. Ze ontdekken wat iets 'speciaal' maakt, delen verhalen over hun voorwerpen of herinneringen en maken een tekening van wat zij belangrijk vinden om te bewaren.

Begeleiding

Gebruik open vragen als: 'Wat maakt dit voor jou belangrijk?' Of: 'Wat weet jij van vroeger?' Help leerlingen die deze vragen lastig vinden door suggesties te geven. (Bijvoorbeeld: 'Misschien weet je iets over een feest of een liedje?') Let op wie graag deelt en wie wat meer tijd nodig heeft. Geef ruimte aan alle vormen van expressie: vertellen, tekenen, luisteren.

Kennisoverdracht

Laat een paar voorwerpen zien van vroeger (bijvoorbeeld een telefoon met draaischijf, oude boekjes of oud speelgoed). Bespreek met de klas:

- Wat is dit?
- Waarvoor gebruikten mensen dit?
- Is het hetzelfde als nu of is het anders?

Leg in eenvoudige taal uit wat 'erfgoed' is: dingen van vroeger die we bewaren omdat ze speciaal zijn, bijvoorbeeld opa's foto, mama's eerste boek of een liedje van vroeger.

Differentiatie

- Laat leerlingen kiezen of ze willen tekenen, vertellen of spelen.
- Gebruik pictogrammen of beeldkaarten voor leerlingen die nog weinig taal hebben.
- Snelle denkers kunnen een interview houden met een klasgenoot over hun voorwerp.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

Doel: leerlingen verwonderen zich over het idee dat iets ouds belangrijk kan zijn.

Activiteit: de handpop komt verdrietig binnen met een oud, versleten knuffeltje. Hij zegt: 'Iedereen zegt dat-ie lelijk is, maar ik wil hem nooit wegdoen!' Stel vragen:

- Waarom zou de pop dat knuffeltje willen houden?
- Heb jij ook iets wat oud is, maar toch belangrijk?

Laat leerlingen hun lievelingsspullen tekenen of benoemen.

Oriënteren

Doel: leerlingen ontdekken het verschil tussen 'vroeger' en 'nu' aan de hand van tastbare voorbeelden.

Activiteit: Leg kaartjes met afbeeldingen van oude en nieuwe voorwerpen op tafel. Laat leerlingen raden:

- Wat is dit?
- Hoe gebruik je dit?
- Hebben we daar nu iets anders voor?

Maak er een spelletje van: 'Welk voorwerp hoort bij vroeger?' Leerlingen leggen voorwerpen bij de juiste tijd.

Onderzoeken

Doel: leerlingen onderzoeken de betekenis van voorwerpen en verhalen in hun eigen leven.

Activiteit: leerlingen brengen een oud of dierbaar voorwerp van thuis mee of kiezen er één uit de klas. Ze vertellen hierover (eventueel geholpen door de leerkracht):

- Van wie is het?
- Waarom is het belangrijk?
- Wat kun je ermee?

Laat de rest van de klas vragen stellen: 'Wat gebeurt er als het stukgaat?' Of: 'Mag iedereen het aanraken?'

Uitvoeren

Doel: leerlingen geven creatief vorm aan hun begrip van erfgoed.

Activiteit: leerlingen maken met de hele klas een minimuseum. Ze maken individueel een tekening of collage bij hun voorwerp of herinnering. Daarna schrijven ze er een label bij (eventueel geholpen door de leerkracht): 'Dit is belangrijk omdat ...' De werkjes worden tentoongesteld met lintjes of bordjes.

Reflecteren

Doel: leerlingen reflecteren op wat waardevol is en waarom.

Activiteit: stel in de kring vragen als:

- Wat heb jij vandaag geleerd over vroeger?
- Wat zou jij bewaren voor later?
- Wat maakt iets speciaal?

Laat de leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Ik vond het leuk om te zien dat ...
- Ik wil later ook bewaren ...
- Mijn voorwerp is bijzonder omdat ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Wie toont interesse in voorwerpen en verhalen?
- Wie durft iets persoonlijks te delen?
- Welke leerlingen hebben moeite met tijdsbegrip of met oorzaak en gevolg?

Reflecteer:

- Hoe reageren leerlingen op het verschil tussen oud en nieuw?
- Welke erfgoedthema's leven in de klas?
- Hoe verbind ik dit met andere lessen (geschiedenis, muziek, burgerschap)?

Mogelijke vervolglesen

- Wat vieren we en waarom? (rituelen en feestdagen)
- Hoe zag de school er vroeger uit?
- Welke liedjes luisterde opa en oma vroeger? – muziek als erfgoed
- Mijn stad of dorp vroeger en nu
- Spelletjes van vroeger

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl